

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Одеська
політехніка» Міністерства освіти і науки
України за спеціальністю 281 «Публічне
управління та адміністрування»
доктору наук з державного управління,
професору
Колісніченко Н.М.

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата наук з державного управління, доцента, доцента кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально-наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» **Нагорної Ірини Володимирівни** на дисертацію **Чоклі Олександра Ігоровича «Організаційно-правові засади публічно-приватного регулювання розвитку фізичної культури і спорту в Україні»**, подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Актуальність теми дисертації.

Відносини у сфері фізичної культури і спорту мають свою специфіку, що відмінна від інших сфер суспільних відносин.

Враховуючи динаміку розвитку спортивного руху в Україні, постійні зміни в законодавстві, а також специфіку міжнародного спортивного права, визначення особливостей відносин у даній сфері є надзвичайно актуальним і важливим для науковців, спеціалістів у галузі спорту, управлінців, юристів, спортсменів та всіх, хто безпосередньо або опосередковано стикається із спортивною діяльністю в Україні. Організаційно-правове регулювання відносин у сфері фізичної культури і спорту в Україні є одним з ключових факторів у формуванні і розвитку спортивного життя країни. Це регулювання базується на нормативно-правовій базі, що визначає основні принципи і напрямки державної політики у цій сфері.

Процес адаптації фізкультурно-спортивного законодавства під європейські стандарти супроводжується іноді хаотичними змінами без їх взаємоузгодження, без адаптації під сучасні виклики України, без врахування специфіки, які існують в Україні. Імовірно це частково обумовлено відсутністю профільного кодифікованого нормативно-правового акту. Проте, відсутність механізму взаємодії публічного та приватного регулювання, формування основних підходів. Недосконалість організаційного і функціонального компонентів публічного управління фізичною культурою і спортом негативно впливають на результати розвитку цієї сфери. Це зумовлює доцільність приділення до проблематики більшої уваги науковців.

Існує чимало досліджень, присвячених розвитку фізичної культури і спорту в Україні, проблемам розвитку сфери, різним аспектам цього явища.

Більшість із них написана на основі позитивістського підходу, який, звісно, має право на існування, проте характеризується і цілим рядом обмежень. Водночас, є нагальна потреба аналізу всієї сукупності положень, які стосуються теоретико-прикладних проблем розвитку фізичної культури і спорту.

По суті це дослідження є першим в науковому середовищі, в якому запропоновано розмежування публічного та приватного регулювання сферою фізичною культурою і спортом, сформовано механізм їх оптимальної взаємодії.

Прикро, але наука, попри наявність чисельних публікацій, досі не запропонувала законодавцю урівноваженої, цілісної та чіткої моделі управління сферою чи то з тяжінням до концепції втручання чи то концепції невтручання. Виходячи з цього могли б формуватися відповідні конкретні кроки розвитку сфери.

У зв'язку з нерозривністю таких двох явищ як: 1) зайняття фізичною культурою і спорт та 2) здоров'я, постійно буде існувати актуальність тематики винайдення найкращих механізмів втілення в суспільство жаги до фізичної активності людини. Приділення з боку держави аспекту розвитку фізичного виховання, масового спорту безсумнівно матиме довготривалий позитивний ефект. Дане питання продовжує гостро стояти на порядку денному розвитку України, гарантування здоров'я нації, інтеграції нашої країни в європейські та євроатлантичні структури. Все це зумовлює нагальну потребу ефективно розв'язувати теоретичні та прикладні розвитку цієї сфери в Україні.

Відзначені обставини якраз і обумовлюють важливість тематики дослідження Чоклі Олександра Ігоровича.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота характеризується структурністю, логічністю викладу та аналізу тематики дослідження, належним обґрунтуванням висновків та пропозицій. За результатами проведеного аналізу, сформульовано мету дослідження, яка полягає в обґрунтуванні теоретичних засад публічно-приватного регулювання розвитку фізичної культури і спорту в Україні і визначенні пріоритетних напрямів оптимізації даного процесу в сучасних умовах державотворення з урахуванням викликів сьогодення. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

- професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та відповідності структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ (підрозділ) органічно пов'язаний з попереднім та його доповнює;

- використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних;

- відповідністю предметної спрямованості дисертаційного дослідження предмету наукової спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»:

- достатньою географією та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й за міжнародною участю;

- довідками про впровадження та апробацією отриманих у процесі дослідження наукових результатів.

Для дисертації характерна системність та ясність викладення матеріалу, автор продемонстрував вміння виділити суттєві моменти та представив їх чітку аргументацію. Висновки дисертаційної роботи цілком обґрунтовані, коректні та логічно випливають з викладеного матеріалу. Розроблені та обґрунтовані автором положення, висновки й рекомендації мають практичне спрямування та в сукупності дають змогу удосконалити організаційно-правові, публічні та приватні засади регулювання розвитку фізичної культури і спорту в Україні, що створює підґрунтя для їх реалізації в практичній площині.

Ознайомлення з текстом дисертації дозволяє констатувати актуальність розроблення автором досліджуваної проблематики в цілому, виокремлення найбільш гострих проблем у межах предмета проведеного дослідження, а також – наявність новизни їх наукового доробку.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів обумовлена тим, що в дисертаційній роботі запропоновано новий концептуальний погляд на парадигму регулювання розвитку фізичної культури і спорту в Україні, що полягає в удосконаленні організаційно-правового механізму управління та регулювання розвитком фізичної культури і спорту, виокремлено дві основні складові цього процесу – публічне та приватне регулювання, а також сформульовано змістовні теоретичні та практичні рекомендації стосовно напрямів оптимізації даного процесу в сучасних умовах державотворення з урахуванням викликів сьогодення.

Відповідно до результатів, отриманих у процесі дослідження, сформульовано теоретичні положення й висновки, зокрема,

Уперше:

- обґрунтовано новий формат взаємодії між суб'єктами спортивних правовідносин та запропоновано нову концепцію такої взаємодії;

- аргументовано новий механізм фінансування фізичної культури і спорту, що включає нові підходи щодо розподілу публічних фінансів, а також залученню коштів фізичних та юридичних осіб до місцевого, регіонального та державного бюджетів;

- запропоновано нові механізми фінансування проектів у сфері та форми контролю щодо розподілу коштів, які виділяються на її розвиток.

Удосконалено законодавство в сфері регулювання спортивних правовідносин шляхом внесення пропозицій до визначення поняття: спортсмен, спорт, меценатство, напрямів меценатської діяльності, а також запропоновано включення регламентно-приписних норм до джерел права у сфері фізичної культури і спорту.

Удосконалено підхід до регулювання фізкультурно-спортивної сфер в напрямку більш широкого застосування приватного регулювання.

Також, були запроваджені нові дефініції в діюче законодавство, що є фундаментом регулювання публічного управління фізкультурно-спортивної сфери, зокрема: любительський (аматорський) спорт, спортивна індустрія, спортивні правовідносини, спортивний спір, спортивний арбітраж, відповідальність у сфері фізичної культури і спорту та інші.

Дістали подальшого розвитку:

- питання джерел, що регулюють відносини у сфері фізичної культури і спорту, їх систематизації, обґрунтування необхідності прийняття кодексу фізичної культури та спорту України, що є важливим етапом у створенні зрозумілих та ефективних правил та норм для цієї галузі;

- розвиток нових підходів в управлінні та регулюванні фізичного виховання як важливої складової соціокультурного простору шляхом втілення різних заходів і програм, орієнтованих на підвищення зацікавленості у зайнятті фізичною культурою і спортом та як наслідок на покращення фізичної активності та загального здоров'я населення;

- концепція передачі в управління спортивних об'єктів приватним організаціям, таким як спортивні клуби та спортивні школи (академії);

- положення про те, що дієвим шляхом розвитку фізичної культури і спорту в Україні є вдосконалення державного управління спортивною індустрією та спортивною інфраструктурою.

Обґрунтовано сприйняття спортивного права як окремої галузі законодавства стало усталеним ще з 2004 року. Тоді, у Класифікатор галузей законодавства України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 02.06.2004 № 43/5 присвоєно номер новій галузі законодавства 260.000.000 - «Фізична культура і спорт. Туризм»

Уперше, сформовано особливості подальшого розвитку спортивного права, такі як:

- автономія та саморегуляція, що характерно для відносин у фізкультурно-спортивній галузі;

- важливість як джерел спортивного права норм неправового характеру - так званого *lex sportiva* (м'якого права), тобто регламентно-приписних норм суб'єктів сфери;

- приватно-публічний або публічно-приватний аспект та існування різного спектру відносин як по вертикалі так і по горизонталі, з превалюванням частки в усіх відносинах саме останніх;

- динамічність розвитку відносин у фізкультурно-спортивній галузі в умовах ринкової економіки через призму попиту-пропозиції та «інтерес».

Вірогідність отриманих результатів дослідження ґрунтується на теоретичному аналізі, узагальненні наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених та спеціальної наукової літератури з проблематики публічного управління та державно-правового регулювання розвитку фізичної культури і спорту.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано у 8 працях, у тому числі: у 4 статтях у наукових фахових виданнях України та 4 публікації у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів.

Участь у науково-комунікативних заходах свідчить про ознайомлення наукової спільноти з результатами дисертаційного дослідження. Кількість опублікованих праць відповідає вимогам, що встановлені МОН України щодо дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Значення роботи для науки, практики та суспільства. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені теоретичні та практичні положення в сукупності дають змогу удосконалити правові та організаційно-управлінські засади розвитку фізичної культури і спорту в Україні, що створює підґрунтя для їх реалізації в практичній площині.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. У результаті вивчення дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не було виявлено.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Віддаючи належне здобуткам дослідження Чоклі О.І. разом з тим, не можна не звернути увагу на деякі висновки і твердження, що викликають певні дискусії, недостатньо обґрунтовані положення, тощо.

1. Заглиблюючись у конкретні моделі (концепції), які можуть бути взяті за основу для розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні автором досить детально розглянуто приклад Іспанії (модель втручання) та Швейцарії (модель невтручання), однак не в повній мірі зрозуміло, що саме з цих прикладів може бути взято для успішного втілення та реалізації в Україні?

2. У положеннях дисертації було проаналізовано етапи становлення публічного управління фізичною культурою і спортом в Україні. Однак, при висвітленні автором періодизації розвитку дослідження вказаної в Україні, не прослідковується розкриття критеріїв на основі яких таку періодизацію було здійснено.

3. Окремі терміни, застосовані дисертантом мають риси неточності, непослідовності їх застосування, недостатньої чіткості викладу. Так, дисертантом вживається поняття як публічне управління, так і публічне регулювання, при цьому назва самої роботи розкривається через термін регулювання. Звідси не в повній мірі зрозуміло чому обрано шлях розкриття змісту роботи через термін регулювання.

Водночас, усі зазначені зауваження жодною мірою не знижують загальної позитивної оцінки представленого дисертаційного дослідження. В роботі на високому науковому рівні розглянуто складні державно-управлінські проблеми, обумовлені темою дослідження, і висуваються цікаві наукові гіпотези та пропозиції.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам. Дисертаційна робота Чоклі Олександра Ігоровича «Організаційно-правові засади публічно-приватного регулювання розвитку фізичної культури і спорту в Україні» є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що вирішує важливе науково-прикладне завдання, має теоретичну і практичну цінність у галузі публічного управління та адміністрування.

На підставі вищезазначеного можна констатувати, що дисертаційна робота Чоклі Олександра Ігоровича на тему: «Організаційно-правові засади публічно-приватного регулювання розвитку фізичної культури і спорту в Україні»,

відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, а її автор – Чокля Олександр Ігорович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент:

кандидат наук з державного управління, доцент
доцент кафедри місцевого самоврядування
та розвитку територій Навчально-наукового
інституту публічної служби та управління
Національного університету
«Одеська політехніка»

Ірина НАГОРНА

«___» січня 2024 року